

ההצהרה של טראמפ עשויה להביא למהפכה עבור ישראל [?] וזו לא זאת שאתם חושבים עליה

18.02.2025 | יוסף רוזן | written by

במהלך הביקור המוצלח של ראש ממשלת הודו, מודי, בווינגטון ופגישתו עם הנשיא טראמפ, נדונו שורה של סוגיות בילטרליות בין המדינות, החל ממסגרת לשיתוף פעולה ביטחוני לעשור הקרוב, טכנולוגיות מתקדמות, אנרגיה, מסחר ועוד. אולם, הדבר המרכזי ביותר מבחינת ישראל שהוזכר בהצהרה המשותפת של המנהיגים היה חידוש המחויבות של ארה"ב והודו למימוש המסדרון המסחרי מהודו אל אירופה (India-Middle East-Europe Economic Corridor) (IMEEC), כאשר לראשונה גם אוזכר תפקידה המשמעותי של ישראל בחזון החיבוריות המדובר.

תכנית ה-IMEEC הוצגה לראשונה במהלך פסגת ה-G20 שהתקיימה בספטמבר 2023 בהודו, וזכתה לתמיכה רחבה מצד ארה"ב, האיחוד האירופי, איחוד האמירויות וערב הסעודית, שיחד עם גרמניה, איטליה, צרפת והודו חתמו על ההצהרה הרשמית לקידום התוכנית.

התוכנית כוללת שני מסדרונות למסחר, המתוכננים להימתח מהודו לאיחוד האמירויות וערב הסעודית, בעיקר בנתיב ימי; ומסדרון נוסף, יבשתי באמצעות מסילות רכבת שמתוכננות להתפרש מאיחוד האמירויות וסעודיה דרך ירדן לישראל, ומשם לאירופה. לצד נתיבי הסחר במסדרונות אלה, התוכנית גם הציבה כיעד להרחיב את תשתית כבלי התקשורת, וצינורות הגז בין האזורים השונים, לצד פיתוח משמעותי של אנרגיה ירוקה ואינטגרציה של רשתות החשמל של המדינות לאורך המסדרונות.

למרות שישראל (וירדן) אינה חתומה באופן רשמי על ההצהרה, משקלה במימוש המסדרון השני כשער בין המזרח התיכון לאירופה, היה גדול למן ההתחלה. החשיבות של מדינת ישראל בתוכנית אינה נובעת רק ממיקומה הגאוגרפי-אסטרטגי, אלא גם משום יכולותיה הטכנולוגיות המתקדמות בתחומים שמופז כקריטיים עבור המדינות השותפות בתוכנית, ובאופן מדהים גם מהוות חוט מקשר בין הסוגיות שהוזכרו בפגישת טראמפ-מודי.

מעבר לכך, הניסיון הקודם של מדינת ישראל בחיבוריות אזורית, היווה במידה רבה את הבסיס או לכל הפחות ההשראה, לקידום התוכנית. כבר בשנת 2017, תכנית "מסילות לשלום אזורי" של שר התחבורה דאז, ישראל כץ, שאפה לחבר בין ערב הסעודית, ירדן וישראל לאירופה. תכנית זו זכתה לגלגול נוסף תחת שם אחר "מפרץ למפרץ" אצל שרת התחבורה, רגב, בשנת 2021, אך תוכנה היה כמעט זהה. ההתפתחות המשמעותית ביותר שהפכה תוכניות אלה לריאליות, הייתה החתימה על הסכמי אברהם בדחיפה של טראמפ במהלך הקדנציה הראשונה שלו כנשיא ארה"ב.

הנורמליזציה בין ישראל לבין איחוד האמירויות, בחריין ומרוקו, שינתה דפוסי חשיבה ישנים מן היסוד והתניעה תהליכים הדרגתיים בכיוון זה גם מול ערב הסעודית, תוך שהיא חיזקה שיתופי פעולה בין-אזוריים. צעדים ראשונים של מעבר מטוסים ישראליים במרחב האווירי של סעודיה, פגישות רמות דרג, שיתופי פעולה נקודתיים, אף הובילו לשיח מתקדם על נורמליזציה רשמית בין המדינות ² מהלך שהיה מקרב באופן משמעותי את יישום המסדרון היבשתי השאפתני.

אולם, התהליך נקטע פחות מחודש לאחר ההכרזה עליו, עם מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר. בשל המלחמה, מדינת ישראל התמקדה בהתמודדות צבאית ומדינית במגוון הזירות, בעוד שמדינות אחרות השותפות לתוכנית החיבוריות, העדיפו להשקיע בחלקים אחרים של התוכנית עד יעבור זעם, בין היתר, בשל רגישות פוליטית לקדם זאת מול ישראל בעת מלחמה.

כיוון שכך, הודו, הנתפסת כיוזמת התוכנית, השקיעה מאמצים רבים בהקשרי החיבוריות הבין-אזורית מול מדינות אירופה, בדגש על איטליה, צרפת ויוון, והן מול שותפותיה במזרח התיכון איחוד האמירויות וערב הסעודית.

הישגי מדינת ישראל במישור הצבאי, לצד שובו של טראמפ לבית הלבן, העלו מחדש את האפשרות לנורמליזציה (גם אם חלקית) בין מדינת ישראל לבין סעודיה, ולאור זאת גם התניעו מחדש המאמצים לקידום תוכנית החיבוריות הבין-אזורית. נוסף על כך, הסכמי אברהם עמדו במבחן המלחמה, והמחישו כי גם זעזוע אזורי טקטוני, לא מרתיע את המדינות הפרגמטיות במזרח התיכון לעבוד עם מדינת ישראל.

על רקע זה, למדינת ישראל נפתח חלון הזדמנויות משמעותי למנף את יחסיה הקרובים מאד לממשל טראמפ ולממשלתו של מודי בהודו, על מנת לקחת חלק בעיצוב מחדש של המזרח התיכון, ולחזק את עמידתה הכלכלית והמדינית על אף המלחמה המתמשכת.

כדי לנצל חלון הזדמנויות זה, על מדינת ישראל ליזום דיאלוג משולב מול ארה"ב והודו, שיתמקד בתפקידה של ישראל בתוכנית החיבוריות ולהציג לשתי שותפותיה מפת דרכים למימוש חלקה בתוכנית, תוך התייחסות להיבטים תשתיתיים וטכנולוגיים. חלק זה צריך לכלול שדרוג של נקודות מעבר הסחורות בגבול ישראל-ירדן, כמו גם סטנדרטיזציה אחידה של התשתיות (למשל, רוחב המסילה בירדן לא תואם את אורך המסילה הישראלית), הארכה של קווי הרכבת למעבר הגבול עם ירדן, הרחבת פעילות נמל חיפה (בבעלות קבוצת אדאני ההודית), ומיפוי טכנולוגיות ישראליות שעשויות להשתלב במקטעים אחרים של תוכנית החיבוריות.

בהיבט הטכנולוגי, ישראל יכולה להיות רלבנטית במיוחד בהקשרי סייבר ואבטחת מידע, שכן מרכיב משמעותי בתוכנית החיבוריות, הוא גם החיבור הדיגיטלי בין המרחבים, הכולל גם היבט תשתיתי. נוכח היריבות הבין-מעצמתית בין ארה"ב לבין סין, וריבוי המתקפות ההיברידיות כנגד כבלי נתונים תת-ימיים, אבטחתם היא קריטית עבור הצלחת החיבוריות בין האזורים. בהקשר זה, יש לתת את הדעת גם לנוכחות הסינית לאורך המתווה הצפוי של תוכנית זו ³ שארה"ב עשויה לשאוף לצמצמה.

הנשיא טראמפ מייחס לתוכנית החיבוריות תועלת פוטנציאלית משמעותית לכלכלה האמריקנית, בדגש על סקטור האנרגיה. לכן ככל שמדינת ישראל תדע להתנהל באופן פרגמטי ולגבש הצעות קונקרטיות שעולות בקנה אחד עם שאיפותיו של טראמפ, למימוש חזון החיבוריות מול שותפותיה, כך היא תוכל למצב עצמה כשותפה משמעותית במרחב, ובזירה הבינלאומית הלכה למעשה.

פורסם בישראל היום, בתאריך 18.2.25